

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető czikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

A pápák függetlensége és földi birtokuk.

(Rövid elmefuttatás a „római kérdés“ alkalmából.)

„Exemplum Domini accipie conversantis in terra
Quare habuit loculos, cui angeli ministraverant.
nisi quia Ecclesia ipsius loculos habitura erat.“
S. Augustinus.

(Folytatás.)

Vannak, kik szeretnék az egész pápaságot hajóra rakni s a tengeren tul szállítani. De mi lenne a pápa nélkül Európából? Ma is érvényes Guizot azon megjegyzése, hogy soha sem volt oly szükség Európában egy oly tekintélyre, mely törvény gyanánt elfogadtassék, a nélkül, hogy erőhatalomhoz kelljen folyamodnia; egy oly tekintélyre, mely előtt az elme meghajoljon, a nélkül, hogy azért a sziv magát lealacsonyítsa; és a mely trónjáról hatalommal szól nem ugyan a kényszerítés, de a kötelezés hatalmával. Ma és bármikor igazak Chateaubriand szavai: „A mostani világra az volt a ker. Róma, mi a pogány Róma az ó világra nézve . . . Eljövend talán az idő, melyben a világ át látandja, hogy a pápai trón mégis föllengző eszme, magasztos intézmény volt. A lelki atya a népek közé helyezve, a kereszténység külön részét összeköttetésben tartotta. Még mindig érezzük roppant s megbeesülhetetlen befolyását azon javaknak, melyeket az ó világ a római udvarnak köszön“. „Hogyan! — kiált fel egy francia szabadelvű publicista — ti előhaladásnak tartjátok egy hatalom megsemmisítését, mely napjainkban az e földön szétszórt nemzetiségeknek egyedüli kapcsa? . . . Talán azt hisszük, hogy Jesse ős törzse 18 százados ereje s élete alatt oly kevéssé mély, s oly gyöngye gyökeret vert volna a földbe, hogy annak erőszakos megrázása s megin-

gatása nélkül azt ki iehessen csavarni? Oh legyetek meggyőződve, nem fog az megdűlni a nélkül, hogy a társadalmat fenéig meg ne renditse, föl ne zavarja; sőt még talán, hogy bukásában is magával ne sodorja“.

A pápaság még mindig az Európára, a mi volt idáig, t. i. a műveltség hordozója. Igazat kell adnunk Voltairenek, midőn azt mondja: „A pápaság majdnem mindig felsőbbnek tanusította magát századánál. Ő birt a törvényhozás és közjogszmével; ismerte a szépművészeteket, tudományokat, illedelmet, midőn minden a goth intézmények homályában volt elmerülve. Ő nem tartotta fel kizárólag magának a világosságot; ő ezt mindenüvé szétsugározta; ő a nemzetek előítéletei által emelni szokott korlátokat lerontotta; erkölcsünket megszelídíteni, tudatlanságunkból kiszabadítani, durva vagy szilaj szokásainkból kiragadni törekedett . . . Egyedül N. Károly uralkodása birt a műveltség némi fényével, mely valószínűleg római utjának gyümölcse volt. Általánosan el van ismerve, hogy Európa a szent Széknek köszöni polgáriasodását, legjobb törvényeink egy részét, s majdnem minden tudományát és művészetét“.

A történelemből annyit megtanultunk, miszerint jogosan kérdezhetjük, hogy mi lesz Európából a pápa nélkül? Ha ő szent könyveinket bezárva, s azokat magával a renetegbe vive, e világrész el hagyná: szent igazságaink ragyogó sugarait maga után kioltván, a chaos szörnyü nagy lenne. Szépen írja Donoso Cortez: „A civilisatio története a kereszténység története; egyiket irván, a másikat irod. A kereszténység története a ker. egyház története; a ker. egyház története ismét a pápák története; mert ők voltak a ker. világ alkotói, törvény-

hozói és fentartói“. Az lenne a pápa nélkül Európa Amerikára, mi ránk Asia; az európai chaos öleből, az anarchia örvényéből, miként az Istentől eltasztott Jeruzsálemből e sikoltó hangok ütnék meg füleinket: tussunk innen! A pápaságot nem féltjük, mert az isteni ígéreten alapszik. Ha a pápa a római püspökségnek csak „in partibus infidelium“ ismét viselné is, akkor is soha el nem évülhető joggal mondhatná: „Róma nincs többé Rómában, ott van az egészen a hol én vagyok“, (Dupanloup) mert „ubi Petrus, ibi ecclesia“. Az egyházzal a pápaság is áll, mi azt nem féltjük, mert az egyház ha itt ezeket veszít, ott milliókat nyer; de szilárd hitünk s erős meggyőződésünk, hogy Európát csak az tarthatja fenn, a ki megmentette. „Oly korban — mondja egy jeles írónk*) — midőn nem vala más törvény a kardnál, más eloquentia a ravaszszágnál, s egyéb mint a merészség: a pápaság egyedül tünt föl respectalt hatalomnak a népek szemében. Tehát nem tekintély nagyobbitása végett tartjuk szükségesnek a világi hatalmat; elismerték azt és tisztelték, midőn a pápának nem volt egyéb öröksége a hóhér bárdjánál — hanem függetlensége érdekében. Mikor Avignonban laktak, mindig gyanakodtak a népek, hogy a francia kormány, ha nem is adja ki, legalább sugalja a rendeleteket“. III. Napoleon 1848-ban az apostoli nuntiusnak megvallotta, miszerint „az egyház tisztelendő főnöke világi hatalmának fentartása szoros kapcsolatban van a catholicismus fényével csak úgy, mint Olaszország szabadsága és függetlenségével“.

(Folyt. köv.)

A nők neveléséről.

Irta Fenelon.

Franciaiból fordította: SZÉKELY ANTAL.

(Folytatás.)

XII. FEJEZET.

Folytatás: a nők kötelességeiről.

Nagy szó az, tudnunk, mint kell magunknak szolgáltatni; oly szolgálkat kell választanunk, a kik becsületesek és vallásosak. Ismernünk kell azon dolgokat, melyek elvégzését rájuk bizzuk, az időt és fáradságot, melyet megkívánnak, nem különben a módot is, melylyel a legjobban elvégezhetők s a szükséges költséget. Nagyon igazságtalanul dorgálnók pl. a szakácsot, ha kivánságunk szerint nem készítene el valamely gyümölcsöt oly rövid idő alatt, a melyben azt megtenni nem is lehet. Szintugy ha nem tudjuk körülbelül árát és a szükséges mennyiségét a cukornak és a többi

fűszereknek, melyek a kívánt étel elkészítéséhez megkívántatik, kitesszük magunkat a veszélynek, hogy vagy megcsalatlunk vagy pedig ostorai leszünk a minket környező cselédeknek. S így legalább némileg ismernünk kell dolgaikat.

Ismernünk kell továbbá kedélyüket, izgatnunk szellemüket, hogy így keresztényhez illően vezethessük e kis közársaságot, mely rendesen oly zajos. Kétségkívül a tekintély is szükséges, mert minél kevésbbé értelmese az emberek, annál szükségesebb, hogy a félelem tartsa vissza őket: de mert ők is keresztények, kik testvéreink Jézus Krisztusban s kiket, mint az ő tagját, tekintetbe kell vennünk, e tekintélyt csak akkor érvényesítsük, ha őket meggyőznünk lehetetlen.

Tőrekedjünk azért környezetünkkel magunkat megkedveltetni, minden tulságos leereszkedés nélkül: ne bocsátkozzunk velök társalgásba, de másrészt bátran s minél gyakrabban beszélgethetünk velök szükségleteinkről, persze jóindulattal minden büszkeség nélkül. Ezáltal biztosítjuk őket, hogy nálunk mindig jó tanácsra és részvételre találjanak: ne rójuk meg őket sértő szavakkal hibáikért; ne mutassunk értük megütközést vagy boszankodást, ha ugyan nem félhetünk attól, hogy javithatatlanokká lesznek. Nyájasan világosítsuk fel őket, nézzünk el egyet-mást a szolgálatban s így e hidegvérűséggel meggyőztetjük őket arról, hogy nem haragból és türelmetlenkedésből szólnak és nem is annyira önmagunk kiszolgálásáért, mint az ő javukra.

Nem épen könnyű dolog az előkelők gyermekeit e nyájas és szeretetreméltó magaviseletre szoktatni, mert a fiatal kor türelmetlensége és heve összekötte az álfogalommal, melyet születésükről beléjük oltanak, a cselédek rendszerint úgy tekintik, mint pl. a lovakat: azt hiszik, hogy nekik egészen más természetűek van, mint e szolgálknak s hogy ezek kizárólag uraik kényelmére vannak rendelve. Iparkodjunk velök megértetni, hogy mint ellenkeznek e nézetek a szerénységgel, melylyel önmagunk, s a szeretettel, melylyel felebarátunk iránt lennünk kell. Adjuk tudtokra, hogy az ember nem születik szolgálának; hogy durva tévedés azt hinni, hogy némely ember azért született, hogy mások restségének és büszkeségének hizelegjen; hogy a szolgálát, mely az emberek természetes egyenlősége ellenére van, a mennyire csak lehet meg kell édesítenünk; hogy ha az urak, kik jobban vannak nemelve mint szolgálk, telve vannak hibákkal, nem követelhetjük, hogy ezek minden hibától mentek legyenek, midőn nélkülözniök kelle a nevelést és a jó példákat s végre, ha a szolgálkat elrontja az elnézett rossz szolgálát, még inkább elrontja a parancsolót az, ha nagyon is jó szolgálathoz szoktatják; mert ha így könnyedén kielégítve látja minden vágyát és ezért teljesen átengedheti magát óhajainak lelke elpuhul, s hevesen és szenvedélyesen rajong a legkicsinyesebb kényelem után is.

E házi kormányzatra nézve legjobb korán hozzá-

*) Zádori i. m. 118. l.

szoktatnunk a leányokat; bizzuk azért rájuk valaminek vezetését oly feltétellel, hogy arról nekünk számot adjanak. E bizalomnak igen megörülnek, mert kimondhatlan boldognak érzik magukat a gyermekek, midőn bizni kezdünk bennök, vagy midőn valamely komolyabb dologba bevezetjük. Egy szép példát találunk erre Margit királynénál: e fejedelelnő beszéli emlékirataiban, hogy egész életében nem érzett nagyobb örömet, mint midőn édes anyja úgy kezdett vele beszélni még ifju korában, mintha felnött egyénhez szolt volna: egészen el volt ragadtatva az örömtől, hogy a királyné és öcscse Anjou az állam titkaiba avatták őt, ki addig a gyermekjátékokon kívül mást nem ismert. Ne vegyük rossz neven, ha ilyes kísérletekben valami hibát követnek is el, oktatásukért időnként áldoznunk is kell egyet-mást; figyelmeztessük őket nyájasan, mit kellett volna tenniök vagy mondanok, hogy elkerüljék a kellemetlenséget, melybe jutottak; beszéljük el nekik a mult időből tapasztalatainkat és ne féljünk egyes az óvéikhez hasonló hibáink is fölemlíteni, melyeket fiatal korunkban mi is elkövettünk: ezáltal bizalmat lehelünk beléjük, mely nélkül pedig az egész nevelés csak terhes formalitás.

Tanítsuk meg a leányokat hibátlanul írni és olvasni. Szégyen, de mégis mindennapi dolog, hogy azok nők, kik máskép elég szellemmel és finomsággal bírnak, nem tudnak helyes nyomatékkal olvasni; vagy haboznak, vagy énekelve olvasnak a helyett, hogy egyszerű és természetes hangon, de határozottan és folyékonyan ejtenék ki az egyes szavakat. Még nagyobb hibákat követnek el a helyesírás ellen, vagy rosszul írva, vagy hibásan kötve össze a betűket: szoktassuk azért hozzá őket, hogy legalább egyenesen, tisztán és olvashatóan írjanak. Szükséges továbbá, hogy a leányok tudják anyanyelvük nyelvtanát is: nem azt értjük ezzel, hogy őket is szorosan a nyelvtanból tanítsuk, mint a tanulókat a latinnyelvre, hanem tanítsuk meg legalább is arra, hogy az egyik időt ne tévezzék össze a másikkal, hogy határozott kifejezésekkel éljenek, hogy ezáltal gondolataikat tisztán, rendszeresen lehető röviden és szabatosan kifejezhessék: ezáltal képesekké lesznek gyermekeiket minden különös tanítás nélkül a helyes beszédhez szoktatni. Tudjuk, hogy a régi Rómában a Gracchusok anyjának nagy műveltsége sokban előmozdította gyermekei ékesszólását, kik oly nagy férfiak lettek.

Tudniok kell továbbá a számtani négy alapműveletet is: s nagyon jó erre nézve az, ha minél gyakrabban számoltatunk velök. E foglalatosság a legtöb-
bekre nézve nagyon terhes: de a korai megszokás kapcsolatban a könnyűséggel, melylyel a szabályok szerint a legbonyolodottabb számadásokat is megfejt-
hetjük, jelentékenyen csökkenti az ellenszenvet. Mind-
nyájunk előtt eléggé ismeretes, hogy a számolásban
való pontosság a házi rend kelléke.

(Folyt. köv.)

T Á R C S A.

N é p é n e k .*)

Jézus sz. vérének ünnepére.

(Sz. Háromság utáni hétfőre).

Édes Jézus. én megváltó
Drágalátos Istenem!
Te vagy biztató reményem,
Boldogságom s mindenem.

Te a kinhalált érettem
Bűnösért felvállalád,
S véredet mint bért Atyádnak
Vétkimért fölláldozád.

Hála Néked e jóságért
Mindörökre, Jézusom!
Térdre hullva hön imádlak,
S buzdogn kérlek, Krisztusom:

Mínthogy Nálad nélkül létem
Pusztá és örömtelen,
S csak kegyelmed védő karja
Tart fön s éltet szüntelen:

Add ugy tisztelncm halálad
Végzetetlen kinjait,
Hogy csak Néked szentelhessem
Éltem minden napjait.

S majd ha földi vándorlásom
Intésdre megszakad:
Végy Magadhoz, hogy örökre
Mennyben Téged bírjalak.

Tenge.

A divat üldözöttjei.

Elbeszélés, K. Pr ó t á s t ó l.

(Folytatás.)

VI Öröm és öröm.

Mióta Göndi Döme Bosniába távozott, épen egy év telt el. Ezalatt az occupatio is végefelé közelgett. Az ezredeket kezdték visszavonni, vagy másokkal kicserélni. Göndiék is parancsot kaptak visszatérni hazájokba. Mindenki örvendett, mert mindepkire ott boldog családi tűzhely, szülői, baráti, testvéri vagy a felejthetlen kedves ölelő karjai várahoztak. Csak Göndi volt bus, mert még mindig rágódott szívében a csalódott szerelem. Már-már hajlandó volt más ezredbe való átlépésért kérelmezni, hogy tovább is az occupált tartományokban maradjon, midőn egy estve az ezred postájáról egy neki címzett levelet adtak át.

A levelet női kéz írta. A vonások Göndi előtt ismeretlenek valának. Bizonyos balsejtelmek közt reszkető kezekkel bontá fel és törődött, szakadozott, reszketeg hangon olvasá: „Kedves uram: Kóros ágyam-

*) Tárkányi Énektára 20-ik énekének dallama szerint.

ban, közel az Itélőbíró székéhez írom én — Ön előtt ismeretlen — e sorokat. Én Tompodi Valerián és családján és Önön nagy méltatlanságot és alig megbocsátható sértést követtem el. Valeria az Ön kedvese ártatlan. Családja és az ő becsületének lábbal tiprása az Ön csalódása az én bűnöm. Valeria ártatlanul menekült a bűn helyéről. Kérem az Isten szent nevére, bocsásson meg! Ez legnagyobb vigasz lesz utolsó óráimban. Lelki atyám tanácslá ezt kérem. Megsértett becsület és jó hírnév visszatérítése iránti kötelem teljesitem, midőn bűnöm beismervem, ismét bocsánatért könyörgök Öntől és az irgalmas Istentől. Zábor, 187. febr. 1. — Dobondi Gizella“.

E sorok átolvasása után hideg borzalom futotta át Göndi egész lényét. Látszott, hogy bánja hirtelen hamarkodását; mert bár a fennebbi levelet megis írta Tompodiékhoz, de ezzel még nem tudta szívéből kitépni azon édes érzetet, mely mindig Valeriához fűző és annál hevesebben, minél számosabbak valának Tomfalvától a mértföldek. Sietett tehát Boszniában maradási szándékával felhagyni. Égett a vágytól látni hazáját, s mi ebben kedves — Valeriát. Azért senki sem várta most türelmetlenebbül az indulást, mint ő. Megtörtént ez is, s Magyarhonba visszatérve s kibocsáttatva a katonaság kötelékéből, utja egyenes irányát Tomfalva felé vette.

Egy derült nap délutánján érkezett Tomfalvára. Kétség és remény dultak kebelében. De csakhamar kiábrándította a keserű csalódás.

Néhány régi épület mellett s az övéin kívül, melyek kissé távol voltak a falutól, minden újnak tűnt fel előtte. Új házak, aklok, csürök, vagy pedig szenes épületfaromok! Szörnyű változás! . . . Tovább . . . Keresi Tompodiék lakását. Nincs. A vén nemesi laknak helyét csak a füstös kémény jeleli, mint gyászos emléke az alatta és körülötte történt szomorú dolgoknak.

Felismerte a pusztulás okát. Siró hangon megszólalt egy embert.

- Hová költöztek Tompodiék?
- A sirba — felel ez.
- És Valeria kisasszony?
- Elbujdosott.
- Hová, merre?
- Nem tudjuk.
- És a kis gyermekek?
- Az árvák házában vannak.
- Ki árendálta ki a birtokot?
- Senki.
- Ki bírja tehát?
- Köntösök ára lett, zsidókézbé került.

Az egyszerű falusi embernek e lakonikus feleletei korántsem tették azt a hatást, mint mondván lettek. „Elbujdosott“, „Nem tudjuk“, „Árvák házában vannak“, „Senki“, „Köntösök ára lett“, egy-egy törsturás volt szívére, mert egy tönkrement család és Valeria feletti sajnálkozás érzete kimondhatlan kinokat okozott keblének. Ki meglátja, egészen elképed azon látvány

felett, melyet Göndi a romok felett a néző elé tárt. Csüggeteg fővel, bánatos arczzal, sohajos ajkakkal, könyvelt szemekkel: oly képet tárt a szemlélő elé, melyről teljes lemondás és tört remények valának leolvashatók. Végre a szomorúság e gyászhelyéről megindul, de olykor-olykor visszatekint, mint ki temetésről menve haza, némelykor vissza-vissza néz a szent helyre. Hol a hantok felett az elhunyt kedvesek szellemei lebegnek. Merre megyen, ne kísérik, járjon Isten szent hírével — hanem irányozzuk lépteinket Czondárra s nézzük mi történt azon beteg nővel, ki a templomban elájulva, egy tisztos matrona hajlékába s ápoló gondjai alá került?

Mint a sekrestyés mondotta, a tisztos ur nőt az egész városban, mint a jótékonyság angyala, szegények nemtője vala ismeretes; ájtatos s hű követője, mit az égi Mester mond: mit az ő nevében a szegények s ügyefogyottaknak adnak, annyi, mintha neki adnak, s mennyországot ígér az ilyeneknek. A nyomornak s betegségeknek nem örvendett — de igen, ha ezeken segíthetett, — ez neki éltető kenyeret volt. Könyörületes volt, mint az evangéliumi szamaritanus, mert valóban igyekezett kötögetni a sebeket, enyhíteni a szenvedéseket, de gazdag is volt, mert mindig vala bora, olaja és két tizeze s így segíteni is tudott a bajokon.

Mihelyt a beteg nőt házába vitték — míg ő, mint őrangyal állott ágya mellett, addig sietve parancsolá:

— Menj Rózsi — siess Doktor Csuthi ur után, s mond meg, röktön jöjjön ide, ne késsék!

A szolgáló távozott. Nem telt el 20 perc, a doktor megjelent s meglátva a beteget, elébb szomorú képe egészen felvidult.

— Nincs baj, még este előtt magához tér — mondá.

Ezzel leült, recipét irt, gyógytárba küldötte s a hamar hozott orvosságokból még ő csepegtetett a beteg nő szájába.

Míg az orvosságot elhozták volna a jámbor özvegy, ki 8 éves gyásza alatt egyszer sem járt ki Czondárról, kérdezősködött a beteg kiletéről, de az orvos ur, ki alig félév óta van csak Czondáron — szintén nem tudott a betegről semmit.

— Csak bórogatni fejét hideg vízzel s használtatni az orvosságokat! Estére javulás áll be. Ekkor ismét meglátogatom. Alázatos szolgálója! — Az orvos távozott.

A jó nő egyedül maradt, s a beteg ajkairól oly epedve leste a szót, de a beteg még néma volt. Ereit tapogatta — rendetlen érverés volt; de a szív erősen dobogott, mintha az érzelmek harcoltak volna benne.

— Tudja az Isten — mondá a mellette bámészködő szolgálónak — soha beteg szívemet annyira meg nem hatotta, mint ez. Nemcsak részvétet, de tökéletes szeretetet érzek iránta szívemben — hasonlít az anya szeretetéhez.

— A nagyságos asszony — vág közbe a hizelgő szolgáló — csak szíve sugalmát fogná követni, ha midőn a beteg meggyógyul, őt örökbe fogadná.

A szolgáló ezen szavai mély gondolatokba merítették az urnót. Mintha számolt volna önmagával.

— Ám legyen! — folytatá s gondolataiból magához ócsudva. — Hogy az Isten szivesebben meghallgassa imámat, e betegért áldozatot is hozok. Ha e beteg árva és elhagyatott: leszek neki anyja.

E szavak után a betegre pillantott.

A betegnek szemei hirtelen felnyílnak. Két gyöngy csepp ragyogott bennük. Majd felemelve jobbát megragadja az urnót — ajkaihoz emeli és megcsókolja, de hirtelen ismét alélttá lesz.

Eme könyvek a hála könyvei; eme csak a háladoság csókja volt.

— Oh Rózszi — szóla e jelenet alatt könyezni kezdő szolgálójához a szintén zokogó özvegy — mily jó az Isten, mily hamar megfizeti a jótéteményt. Eme könyek, eme csók éltem összes boldogságával felérnek.

A jótévő szívnek legszebb jutalmát a hála könyei teszik.

Délután, mint szokás, gyűltek a beteglátogatók. Volt szó betegségről, orvosságról, doctorról. Dicsérték az egészséget, megrótták az egészségrontó gondatlanságot; beszélgettek hosszú és rövid életről stb. De mégis mindenkinek tekintete, mindenkinek érzése a betegben pontosult, és az egészsnek arcán azon talánszerű kérdés mntatkozott: Ki lehet e beteg?

Igy telt el a délután. Este csakugyan megjelent az orvos. Késő éjjig virasztott felette s mikor távozott a legjobbakkal biztatta a tisztos matronát. Éji 12 órakor a beteg elaludt, a többiek is lepihentek. Az üdítő álom hatott. Reggel a beteg már éledezni kezdett. Egy kevés meleg levest adtak szájába. Jótévéleg hatott reá. Ismét elaludt. — 11 óratájt d. e. felébredt. Ekkor már sokat vesztett volt halványságából s arcán, mint feszlő rózsabimbón, gyenge pir ömlött szét. Fél tizenkettőre ismét megjelent az orvos.

— Vége minden veszélynek, mondá az orvos.

— Oh, hála az Égnek! rebegett az urnó.

Alig hangzottak el e szavak, egy csinos, halványképű fiatal ember lépett be hozzájuk. Mint az ajtót betette, tekintete egyenesen a betegre esett. A beteg is hirtelen felpillant . . . Két köny gördül ki mindkettő szemeiből . . . Arczuk hirtelen kigyult . . . A könyek a viszontlátás könyei, arczuk pirja szívök szerelmének lángja voltak . . .

Göndi Dóme és Tompodai Valeria találkoztak . . . E találkozás édes volt — olyan, mint a csók, melyben szívök forró szerelme összeolvada. — E jelenet egy perc műve volt. Az orvos csak bámult; nem tudott eligazodni. Az özvegy pedig szintén könyekbe merülve Göndi nyakába borult. Isten hozott kedves gyermekem! mondá zokogva. — Megérkezél, oh hála az Égnek! . . . Másnap Valeria már jobban volt.

(Vége köv.)

Kisebb közlemények.

— **Heti körszemle.** Itthon. Azon rémes hír járta be az egész országot, s tartja folyton izgatottságban, hogy Szabolcsmegyében Tisza-Eszláron a zsinagógában közvetlenül a f. évi zsidóhúsvéti ünnepek előtt, egy Schwarz Salamon nevű zsidó schakter egy Solymosi Eszter nevű 14 éves leányt állítólag zsidó vallási szertartások czéljából meggyilkolt volna. A megindított vizsgálat fogja kideríteni a valóságot. Az esetre vonatkozólag pedig Istóczy Gy. képviselő interpellatiót nyújtott be a belügyi és igazságügyi miniszterekhez. — *Beust gróf párisi osztrák-magyar nagykövet* ezen állásáról lemondván, helyét *Wimpfen* gróf eddigi nagykövet az olasz udvarnál fogja elfoglalni. — *Szathmármege köviratát* a bevándorló orosz zsidók ügyében Kolozs megye tudomásul vette. — *Az ipartörvény* revisiója érdekében interpellatio intéztetett az illető minister urhoz. — *A kath. kervevények* az országgyűlés mindkét házához nagy számmal érkeznek, és nem mulik nap, melyen vagy a képviselőház vagy a főrendiház üléséről szóló tudósítás ne jelezne ily kéryények benyújtását. — *A pacificationalis hitelnék* Magyarországra eső része fedezéséről szóló törvényjavaslatot a képviselőház 83 szótöbbséggel elfogadta. — *Zsidóellenes falragaszok* jelennek meg Pozsonyban reggelenként. — *A szászok N. Szebenben es Medgyesen* népgyűlést tartottak, melyekben köszönetet szavaztak a „Schulverein“-nak. — *A del-ausztriai kath. politikai nepegylet* máj. 25-én tartott közgyűlésén Lienbacher hosszabb beszédben fejtegi a kath. párt programját s tiltakozik azon semitaliberalis insinuatio ellen, mintha a katolikusok osztrákok, németek sem volnának, hanem reactionariusok. — *Ausztriai-Magyarország* nagykövetévé az olasz udvarnál Wimpfen gróf helyébe *Ludolf* gf. neveztetett ki — *Olaszország. XIII. Leo pápa ő Szentsége* máj. 21-én fogadta a liguria. s piemonti munkások küldöttségét, az előbbi lovag *Marietti*, az utóbbi *Marchese Pallavicino Rudolf* vezette. — *A legközelebbi pápai consistorium*, mint jelentik f. évi június 23-ára tüzetett ki. Ez alkalommal az algiri és sevillai érsekek bibornokokká fognak kineveztetni és több püspök fog praeconisálatni. — *Németország. Vilmos német császár* május 24-én fogadta a boroszlói és osnabrücki új püspököket külön kihallgatáson. — *A katolikusok tanácskozást* tartottak Mainzban május 24-én, mely bizalmas jelleggel birt és egyházi ügyekre vonatkozott. A tanácskozáson egyháziak és világiak vettek részt több egyházmegyéből, s tárgyait képezték a *paphiány, peterfiller*, és egy *kepes néplap* alapítása. — *Schweiz. A sz. gothardi alagut* megnyitására szóló meghívást *Bern* polgármestere nem fogadta el, mert, mint mondja: „a vallásos elem számüzetett ily nagy ünnepegyről“. — *Franciaország. Az atheus iskolatörvény* hatásának meggátlására alapítandó kath. szabad iskolákra befolyt adakozások már egy millióra rugnak. — *A szabad kath. elemi iskolákat* Párisban mintegy 50,000 tanuló látogatja és számuk folyton szaporodik, mióta

a városi tanács az összes városi iskolákat világiasította. — *Az oktatás szabadságot fényvető* Marcon-féle javaslatot a képviselőház bizottsághoz utasította jelentéstétel végett. — *Az atheni iskolatörvényről* szemben valló ellenállás napról-napra terjed, minden egyházmegyében bizottságok alakulnak hogy a mozgalmat általánossá és permanenssé tegyék. — *Angolország.* Davitt az irigiaról úgy nyilatkozott, hogy az azért alapított, hogy teljesen véget vessen Irlandban a földbirtokos intézménynek és e munka végrehajtásig nem lehet szó az ir népről és az angol whig párt szövetkezéséről. — *Az ir kenyértörvény* heves ellenállással találkozott minden részről. A kormány politikája Irlandban a gyilkosság elkövetése óta igen szigorú Trevelyan az új irlandi államtitkár rendőri kíséret nélkül sohasem mozdul ki lakásából. — *Az anglikán egyház kebelében* mélyreható mozgalom van folyamatban, mely következő elveket tűzött zászlójára: 1. gyázmisék a meghaltakért; 2. ájtatosság Miasszonyunkhoz; 3. a tömjén újból behozatala; 4. fülgyónás és személyes tanácsadás a mértékletességben és életszentségben. — *Oroszország.* Az orosz zsidókra vonatkozólag a pétervári hivatalos lap közzé teszi a ministeri comité által megállapított s a csár által május 15 én szentesített következő négy pontot: 1. zsidóknak tilos ezentúl a városokon és falukon kívül letelepedni, kivéve az engedélyezett zsidógyarmatokat; 2. a zsidókkal minden vételi és bérleti szerződések egyelőre beszünttetnek; 3. tilos a zsidóknak üzérkedni vásár- s ünnepnapokon, mikor a keresztény üzletek zárva vannak; 4. az 1. és 3. pont alatti rendelkezések, csak azon kormányzóságokban alkalmazandók, melyekben zsidók állandóan laknak. — *A csár koronázását* jövő év május haváig ismét elhalasztották, mert a külföldi titkos rendőrök értesítették az orosz kormányt, hogy a nihilisták részéről nagy katasztrófa fenyegeti az ünnepélyt. — *Lembergben* a „Spojna“ iparegyesület küldöttséget intézett Galiczia helytartójához, hogy a kormányt szólítaná föl, hogy erélyes intézkedéseket tegyen az oroszországi zsidók bevándorlása ellen. — *A bródyi rendőrséget* 50 katonával szaporítják, hogy az orosz zsidók odaözönlése és tovább szállítása rendben történjék. — *Lengyelország* több helységében ismét zsidóüldözések ütöttek ki; a Wazliski helységben támadt tűz 400 zsidó tulajdonát képező házat hamvasztott el.

Irodalom.

— **Agnes asszony.** Arany Jánostól. Értekezés, írta Thewrewk Árpád. Ára 30 kr. Budapest. 1882. 8° 20 l. Kapható Kókai Lajnsnál Budapesten.

Ki veterán költőknek jelzett című remek balladáját csak egyszer is figyelemmel átolvassa, lehetetlen, hogy el ne ítélje Arany János balladáinak magyarázóját Grébus Agostot, ki a „Jeles írók iskolai tárában“ fejtegetve e balladát Agnes asszonyt úgy igyekszik feltüntetni, mintha férjének meggyilkolásában ártatlan volna, mintha férjének halálában öntudatosan nem volt volna része.

Az előttünk fekvő jeles értekezés derék szerzőjét

Greguss e magyarázata ösztönözte arra, hogy napnál világosabban bebizonyítsa Arany balladáit magyarázójának e tekintetbeni tévedését, vagy is, hogy Agnes asszony férjének meggyilkolásában nem ártatlan, hanem nagyon is bűnös!

Szerző ezt előzőr magából a költeményből igyekszik bebizonyítani s az ebből levont következtetései támogatására azután felhossa a *festő- és költőművészetet* is.

A költemény váza ugyanis a következő: Agnes asszony férjéhez hűtelen; szeretőt tart, s hogy mi se akadályozza a szeretőjével való egybekelést, férjének halálát kívánja; szeretőjét unszolja, hogy ölje meg férjét; szeretője enged s a férjet láb alól elteszi. Hogy a véres lepedő közös bűntényeknek árulója ne lehessen Agnes asszony a patakhoz siet vele, hogy kimossa. A gáztett napfényre kerül. Meglakol mind a kettő: a gyilkost kivégzik, cimboráját pedig holtig vizen és kenyeren való rabságra ítélik az őz bírák, de alig hallja ez ítéletet, megőrül s a halál angyala csak hosszú esztendőök kínos lefolyása után szabadítja meg a szörnyű tébolyában szánandó aggságra jutott nőt.

A költő a gyilkosságot épen nem részletezi úgy, mint a felsorolt eszmemenetben kidomborítottuk — mert a költemény jelessége és a költő művészi törekvése ép abban kulminál, hogy a főszemély — t. i. Agnes asszony — iránti szánalmon kívül nem enged a mellékszemély vagy Agnes szeretője iránti érzelmek helyet; s ez nagyon fontos, mert a költőnek már ezen alakítása is sejteti, hogy a gyilkosság elkövetésének gondolata Agnes asszony agyában szülemlett meg — de azért a költeményből a legvilágosabban lehet azt kiolvasni.

Maga a ballada huszonhat — három soros — versszakaszból áll, melyek mindenikében a harmadik e fohász képezi: „Oh irgalom atyja ne hagyj el“. *„Agnes asszony — írja a költő — a patakban fehér lepedőjét mossa; Fehér leplet, véres leplet a futó hab elkapdossa. Oh irgalom atyja ne hagyj el!“* „Ime Agnes asszony — nyomon értekező — mint az utolsó verssor elárulja, nem könnyű lélekkel, nem nyugodt lelkiismerettel mossa véres lepedőjét jeléül annak, hogy az a vérfolt, melyet ki akar mosni, nemcsak szeretőjének műve, hanem az övé is. Ha Agnes asszony a kiontott vérben ártatlan, mit keres ő akkor a véres lepedővel a pataknál? Nem kellett volna-e a költőnek Agnes asszonyt — az ártatlant — a véres lepedővel, mint corpus delictivel a gyilkosságának kötelelességszerű feljelentése végett inkább a törvényszékhez, mint a patak vizéhez küldenie? Ez oly észszerű, természetes következtetés, hogy bámulni kell a felett: hogyan akadhat valaki, ki e költeményből Agnes asszony ártatlanságát képes kiolvasni. Avagy már a minden egyes versszak végén meg-meg ujuló refrain nem azt bizonyítja-e, hogy Agnes asszonynak igen nagy bűnösnek kell lennie? . . .

Agnes asszonytól a második versszak szerint az oda-gyült utcagyermekek kérdezik, hogy mit mos, s a felelet: „*Csitt te! csitt te! csibem vere kevere el a gyolcs leplet*“, elárulja bűnössége okozta ijedelmét! „Ha Agnes férjének halálában ártatlan volna — írja értekező — és szeretője a gyilkosságot híre, tudta és beleegyezése nélkül követte volna el: akkor mi természetesebb, minthogy erkölcsi undorral forduljon el embervérrel beszenyezett szeretőjétől és hangos jajokban kitörve átkozza férjének gyilkosát és széttép-vén a bűnös szerelmi viszony lánczeit, vádlóképp lépjen föl az elvetemedett gonosztevő ellen . . . Agnes mindezt nem teszi! Van oka! Férjének halálában nagy része van! Ezért inti hallgatásra a gyermekcsoportot; s hogy ne volygassák a dolgot . . . Kolumányhoz folyamodik, hogy *csibe-ve-er* az, mit a lepedőből akar mosni“. A harmadik versszak szerint a szomszédok összefutnak s kérdezik Agnestől: *hol a férjed?* Az asszonyok e kérdése elárulja, miszerint ők tudnák a bűnös viszonyt, melyet Agnes szeretőjével

férje életében folytatott, s most midőn látják, hogy Agnes véres lepedőt mos, önkénytelenül támad bennök a gondolat: vajjon nem tévé-e el Agnes asszony láb alól férjét? s ezért kérdik: hol a férjed? . . . Agnes asszony most is mint előbb a gyerekeknek adott válaszában hazugsággal vél magán segíthetni s azért így felel: „*Csillagom, husz ott benn alszik! Ne menjünk be, mert fölébred*“. De a míg eké- ként külsőleg leplezgetni igyekszik a véres lepedő okát, azalatt bensejében a bűnös öntudat szülte félelem mind jobban és jobban fokozódik, lelkiismeretének szava mindig hangosabbá lesz és mindig hangosabban vádolja őt, úgy hogy midőn a törvény szolgája, a hajdu jő, hogy a tömlőcbe kísérje őt, a büntudat annyira megzavarja, hogy maga lesz magának árulója.

„*Főn a hajdu*: — írja a költő — *Agnes asszony a tömlőcbe jere mostan. Faj galambom, hogy mehetnék, míg e fölött ki nem mostam!*“ „Ha Agnes asszonynak — írja értekező — nem volna része férje halálában; ha nem lözte volna ki szeretőjével együttesen a gyilkolás tervét és módját; ha egyáltalában szeretőjével közre nem működött volna: az őt börtönbe hurcolni készülő hajdu előtt bizonyosan égreföldre esküdnek, hogy *ártatlan!* Teszi-e ezt Agnes? Nem! Bűnös voltánál fogva még egy árva szóval sem kérdi, hogy miért kell neki tömlőcbe mennie; ő ezt, mint kínkos, rendén látja; csakis halasztást kér, hogy a véres lepedőt, bűnösségének e tanuját előbb tisztára moshassa, azt hívén, hogy így azután a törvényszék előtt maga magát is tisztára fogja moshatni“.

Értekezőnek már eddigi józan logikai következtetései is meggyőzhetnek bárkit, hogy Agnes asszony *nem ártatlan*, sőt *öntudatosan* részes férjének meggyilkolásában! Azonban ezért itt nem állapodik meg, hanem tovább halad a ballada versszakainak fejtegetésében s teljesen tönkre teszi Greguss állítását, hogy Agnes asszony *ártatlan!*

Mellőzve értekezőnek a ballada azon versszakaira vonatkozó fejtegetését, melyekben a költő Agnes asszony helyzetét a tömlőczen leírja, a midőn ugyanis rémes alakok ijesztgetik őt, a mi színtén a bűnös lelkiismeret furdálásaira volt: itt csak a törvényszék ítéletét illető magyarázatát kövessük.

„ . . . a zöld aszalnál tisztos öszök ülnek sorra; szánalommal néznek ő rá, egy se mérges vagy mogorva. Fiam, Agnes mit miveltél? Szörnyű a bűn terhes a vád. Ki a tettet végrehajtá. Szeretőd im maga vall rád. Ő bitón fog vészni holnap, a ki férjedet megölte; Holtig vizen es keüyeren raboskodva bűnhődöl te“. Ime a tisztos öszökből álló törvényszék vizsgálatot tart s ennek mezejtése után kimondja a végzést! S vajjon mi a végzés? Talán a vizsgálat ártatlannak tiuntette fel Agnest? Legkevésbbé sem! sőt ellenkezőleg, maga a tett végrehajtója Agnes szeretője vádolja hogy a férjnek halálában részes! A törvényes vizsgálat folyamában kétségtelessé válik a bírák előtt az, hogy a férj meggyilkolásának gondolata Agnes-é s hogy ő bizgatta, bátorította és unszolta szeretőjét a gonosz tett elkövetésére! S ép ezért rá is kimondják a sújtó és büntető ítéletet! A bírák e kemény ítéletét maga az Isten is megerősíti vagyis jobban mondva Agnes asszony bűnösségét megbüntette azal, hogy elvette az eszét, a mint ezt a költő a ballada további folyamában szánalmat gerjesztőleg leírja.

Hogy maga az Isten bünteti a balladában Agnest, e tény Gregussnak legnagyobb veresége, mint szerző nagyon helyesen mondja, mert emberek tévedhetnek s ártatlanokat is elítélhetnek: de az, ki maga az igazság nem tévedhet s ártatlant nem büntethet soha

Szerző értekezéséből e kivonatossan felsorolt adatok eléggé képesek igazolni, mennyire tévednek mindazok, kik Aranynek e kitünő balladájában Agnes asszonyt ártatlannak gondolják és tanítják.

A ballada egyes szakainak illeténszerű taglalása után

szerző a *festőművészetet* is érvel hozzá fel következtetései- nek megszilárdítása mellett és pedig névleg Székely Bertalan hazai művészt, kit e ballada három kép alkotására lelkesített, melyeknek mindenike már a conceptionál fogva elárulja, hogy Agnes asszonyt ártatlannak képzelni nem lehet.

Végül pedig *költőművészeti szempontból*, nevezetesen a mű eszméje iránti tekintetből bizonyítja be szerző, hogy a költőnek nem volt volna szabad Agnes arczképén oly ecsetvonásokat tennie, melyek az ártatlanság színében tüntetnék fel őt. Az eszme, melyet a ballada képvisel, mely szerint a *bűn önmagában rejti a bűnhődés magvát*, nem engedi, hogy Agnest a gyilkosságban ártatlannak képzeljük S Agnes asszonynak a költemény szerint csakugyan a legiszonyubb lelki kinokat kelle szenvednie hosszú életének végeig. Már pedig okozat ok nélkül nem történhetik s ezen okzerúség még a költészetben is megkívánatik.

Mindezek után a derek szerzőnek fellépését csakis dicsérnünk kell, hogy illetően ferdeségeket, mint a miénk e ballada magyarázatánál is előfordulnak — az érvek egész sulyával helyreigazítani, sikra száll. De elismerésünket fokozza azon körülmény kiválóan, hogy Greguss e magyarázatai középtanodai ifjuságunk aesthetikai érzékének fejlesztésére irányulnak; már pedig sajnos lenne, hogy ily ferde irányban tisztuljon és nemesüljön a szép érzék ott, a hol legnagyobb szűkség van rá. Ugyanezért e kitünő értekezést minden tan- s különösen szakfőértnak a legmelegebben kíváló figyelmébe ajánljuk.

Borsosvai.

— **Az első országos tanító gyűlés** lefolyása és **elvi jelentőségü** főbb mozzanatai. Katholikus szempontból beszámoló jelentésében megvilágítja **Fonyó Pál** a bajavidéki rom. kath. „tanító-egylet“ volt képviselője. Baján. 1882. A bajavidéki rom. kath. tanító-egylet sajátja. Szerző kimerítően tárgyalja a nevezett gyűlés lefolyását s mindenütt hangsúlyozza a kath. érdekeket és előadja a jövődre nézt követendő eljárásra vonatkozó nézeteit. Minthogy jelen füzet tartalma beszámolás volt a bajavidéki rom. kath. tanító-egylet közgyűlésén, a végén igen czélszerű indítványokat ajánl a közgyűlés figyelmébe elfogadásra. Ezen indítványok következők:

1. Mondja ki a közgyűlés, hogy hálás köszönetet szavaz dr. Haynald Lajos Bibornok-Ersek ur ő Eminentiájának, ki kegyes volt tanító-egyleteink és érdekeink képviseltetéséről atyai szorgoskodással és előrelátással gondoskodni, egyleteink képviselőit ritka bölcseségű utasításaival ellátni, s így a katolikus tarügy védelmére és az ott történet alapos megismerése tekintetében minden lehetőt megtenni.

2. Mondja ki a közgyűlés, hogy sérelmét és nyílt jogcsorbitást lát érdekeinkre nézve abban, hogy míg az állami tanítóképezdek mind, s a kir. tanfelügyelők és állami felsőbb népiskolák képviselői nagyobb számmal meghivatni határozottattak, addig a kath. tanítóképezdek és felsőbb népiskolák mind mellőzettek és a felekezeti tanfelügyelők meghívása is minden oldalról elejtettet.

3. A ministerium által összehívandó II. országos tanító gyűléssel szemben hívja fel közgyűlésünk az ország összes római kath. tanító-egyleteit, hogy jogaink, elveink és érdekeink kellő megvédelése czéljából „a kath. tanító-egyletek országos szövetségét“ mielőbb létesíteni segítsenek és siessenek.

4. Hogy a katolikus tanító egyletek szellemi, erkölcsiileg és anyagilag erősödve léphessenek a küzd- tésre, kérje fel tanító-egyletünk Bibornok-Ersek ur ő Eminentiáját, hogy azon egyhízi és világi tanfőfiakat, kik még egyik vagy másik kath. tanító-egyletnek tagjaivá nem lettek, a belépésre főpásztori körleveleiben buzdítani és serkenteni kegyeskedjék; más részről pedig hívja fel az összes kath. érzelmű tanítókat s egyéb egyházi és világi tanfőfiakat, hogy a felekezetnélküli

tanító-egyletekből kiválva, mindenütt felekezeti tanító-egyletek alakítása körül tömörüljenek.

Végül felhívja szerző az összes kath. tanfériakat és tanítóegyleteket vegyék saját körükben tárgyalás alá ezen határozati javaslatokat, s az ügy érlelése tekintetéből nyilvánítsák azokról minél többen nézeteiket és álláspontjukat.

A napi események köréből.

— Primitia Nagy-Enyeden. A szép ünnepélyek egyike gyönyörködtette f. é. május 29-én — pünköst másodnapján — N.-Enyed lakóit és a környékről jött vendégeket. *Bessenyei Puhola József* új áldozár és gy. fehérvári gymn. tanár e napon mutatta be fényes szertartás és általános hatás közt első zsenge szent miséjét az örök Atyának. A manufactori szép tisztet *Biró Béla* gy.-fehérvári gymn. igazgató teljesítette. Az alkalmi szent beszédet *Dr. Tódor József* hittanár 1¼ órán át mély bölcsellett s eredményeiben maradandó hatással tartotta. Az oltárnál *Javorszky Mátyás* min. házfőnök és helyi lelkész mint diaconus, *Rancz János* pap neveldei lelkiigazgató mint subdiaconus, *Dr. Tódor József* mint cerimoniarius, *Páll István* lyc. tanár és *Gál Miklós* székesegyházi segédlelkész mint thuriferek, *Istvánfy Gyula* és *Supka Béla* minoritarendi áldozárok mint gyertyások szerepeltek. Az oltárszemélyzet és koszoruleányokból álló menet a sekrestyéből kiindulva a zsufolásig megtelt templom piacztér felé nyíló ajtaján be és a nagy hajón keresztül haladt és ért az oltárhoz s kezdetét vette „*Veni Sancte*“-val minden jelenlevő közfigyelme és áhítatos emelkedettsége közt a szent mise, mely alatt a n.-enyedi zeneegylet tagjai tek. *Navratil* elnök rendezése és *Zayda* karnagy vezetése mellett igazi szent gyönyört szereztek a jelenlevőknek. A valíási ihlet és szent érzelmek boldogító hatása fokozódott s ugyszólva netovábbját érte el az új áldozár áldásosztásában, melynek átvételére mindenki versenyezve lépett az oltárhoz s melynek végével a menet az oltártól épen úgy mint kezdetben a templom hajóján keresztül a nagy tér felé hasonló érdeklődés és kedves benyomás mellett vonult vissza a sekrestyébe.

A templomi szép ünnepélyt a társadalmi élet kedves részletei is követték. Délután 1 órakor ft. *Javorszky Mátyás* házfőnök ur tanusította testvéries szeretetét az új áldozár iránt, vendégszerető gazdag asztalánál szivességében és kedélyes élvezetekben részesítvén a templomban szereplő és közelebbi viszonyban levő személyeket; délután 7½ órakor pedig maga az ünnepelt rendezett örömteljes estélyt kedves vendége számára, kik közt a koszoruleányok és hozzátartozóik valamint a rokonok és városi intelligentia is jelentékeny helyet foglaltak el. A pohárköszöntések mindkét

alkalommal versenyeztek a legtisztább érzelmek tolmácsolásában és szép eszmék fejtegetésében. Az érzelmek nemes nyilvánulásai első sorban a nap hőse felé áramlottak, ki szép szavakban visszugarozta az üdvkivánatokat; de legjobb [rész jutott mélt. *Lönhart Ferencz* új főpásztor urunknak mint a megye bölcs kormányzójának s mint ki szent kezeinek föltétele által legelső sorban volt okozója az ünnep örömeinek. A fölköszöntések és örömyilatkozatok jellemzéseül szolgálhat azon körülmény is, hogy a szép fehér koszoruk — koszorus leányok — virágszájai is kedves hangokban illatozták üdvkivánataikat s hogy kezdettől fogva végig hullámozott beszéden és magatartáson: „Ez a nap, melyet az Ur szerzett nekünk; örvendezzünk és vigadjunk azon“.

— A csik-somlyói róm. kath. főgymnasiumnál az 1882-ik tanév végén megtartandó nyilvános vizsgálatok rendje: A vizsgálatok délelőtt 8 órakor kezdődnek a musaeum-physicumban és rajzteremben. és három tan-csoportban és szakaszban a következő napokon fognak megtartatni:

Junius 16. VIII. osztály érettségi szóbeli vizsgálata. (Ez zártkörű.)

- „ 19 I. II. osztály a hittan-földrajzi csoportból.
- „ 19. III. IV. osztály a nyelvtani csoportból.
- „ 20. V. IV. oszt. a hittan, történelmi és bölcsészeti csoportból.
- „ 21. I. II. oszt. a nyelvtani,
- „ 21. III. IV. oszt. a természet- és mennyiség-tani csoportból.
- „ 22. V. VII. oszt. a nyelvtani csoportból.
- „ 23. III. IV. oszt. a hittani és történelmi.
- „ 23. I. II. oszt. a természet- és mennyiség-tani csoportból.
- „ 26. V. VII. oszt. a természet- és mennyiség-tani csoportból.
- „ 27. I. VII. oszt. az ének-, testgyakorlat- és zenéből.
- „ 29. Zárünnepély. *Fegyvet*. A mária-társulati ujonczok július 2-áig itt maradnak és készülnek az ünnepélyes felavatásra [ascensio.] *Csik-Somlyón*, május 18-án 1882. A tanári kar nevében az igazgatóság.

— Az állami középipartanoda igazgatóságától. A budapesti állami középipartanodát a közmunka és közlekedésügyi minister feljogosította a gépkezelők és fűtők vizsgálására s a vizsgáló bizottságba kinevezte elnöknek *Hegedüs Károly* igazgatót, elnöki helyettes és rendes tagnak *Lencz Odón*, póttagnak pedig *Jalsonczky Géza* gépészeti szaktanárokat. E bizottságnál vizsgára lehet jelentkezni naponként az állami középipartanodában VII. ker. bodzafa utca 28 sz.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

— **Dézsaknai** urnak Dézsaknán. Az alkalmi költemény önmagában véve nagyon jó; de az eseményhez képest s hogy a közönséget is magával ragadja — valamivel magasabb rőppenés nem ártana. Ha beleegeyzi, ezt most a napi rendről levezzük; de tevékeny munkásságának egy más eredményét mindig szívesen tűzzük napi rendre.

— **Cs. B.** *Csik-Szt-Márton*. „A nyelvtan tanítása a népiskolában megbíratott és a közlésre méltónak találtott, de a fölhalmozott anyag miatt csak később kerül reá a sor. Ez azonban ne akadályozza szerző jó törekvését hasonló cikkeik irásában.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Szerkesztőbizottság. Felelős szerkesztő: **BIRÓ BÉLA**
Szerkesztőtársak: **BALOGH IGNÁCZ**, **Dr. CSERNI BÉLA**, **FÁBIÁN SÁNDOR**, **Dr. TÓDOR JÓZSEF**.

Nyomatott a püsp. lyc. nyomda gyorsajtóján (Klüger B.-nál.) Gyulafehérvár.